



Geactualiseerde
Nota Dordts Afwegingskader Herijking
Wmo (aangepast aan raadsbesluit 10 oktober 2023)

Doel van de Wmo

De Wet maatschappelijke ondersteuning is er voor inwoners die vanwege hun handicap of beperking, niet zonder hulp kunnen meedoen in de samenleving en/of niet voldoende voor zichzelf kunnen zorgen. Als gemeente hebben we de verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen door ondersteuning te bieden via de Wet maatschappelijke ondersteuning.

Aanleiding herijking Verordening Wmo Dordrecht

Sinds 2022 is besluitvorming over de beleidskaders rondom de Wmo, participatie en minimabeleid verschoven van de Drechttraad naar de individuele gemeenten. Dat geeft de mogelijkheid om alle verordeningen binnen de GR Sociaal te herijken. Allereerst werd najaar 2022 de Verordening persoonlijk minimabudget Dordrecht herijkt, voor u ligt de herijking Wmo Dordrecht en in 2024 volgt de herijking Participatiewet Dordrecht. Deze herijkingen bieden de mogelijkheid om beleid lokaal in te kleuren.

In de herijking Wmo worden twee verordeningen samengevoegd: de Verordening algemene voorzieningen en de Verordening maatwerkvoorzieningen. In de verbinding tussen deze twee verordeningen (lees: meer algemene voorzieningen voorliggend aanbieden in plaats van maatwerkvoorzieningen) kunnen we goed de 'couleur locale' aanbrengen.

Op 21 februari heeft u een eerste beeldvormende sessie gehad over de keuzemogelijkheden in het kaderstellende beleid van de Wmo in de vorm van een technische briefing. Daarnaast bent u in de beeldvormende sessies op 21 januari en 14 februari geïnformeerd over het doelgroepenverkeer.

Combinatie van eenduidigheid in de regio en lokale keuzes

Enerzijds streven we voor regionaal uitgevoerde taken, uit oogpunt van efficiëntie en op advies van de Wmo adviesraad, zo veel mogelijk naar eenduidigheid. Anderzijds willen we de ruimte benutten die er ontstaat om nog meer aan te sluiten bij de Dordtse context.

Uitgangspunten van integrale visie sociaal domein zijn leidend

We sluiten inhoudelijk aan bij de uitgangspunten van de vastgestelde startnotitie over de integrale visie en integrale verordening sociaal domein (maart 2023):

- Bestaanszekerheid vormt de basis.
- Normaliseren.
- Meer inzet op preventie en sociale cohesie.
- Passende, betaalbare hulp met een integrale blik.

We pakken de ondersteuning van Dordtse inwoners integraal aan. Met als uiteindelijk doel dat inwoners snel(er) en passend(er) geholpen worden. In november dit jaar zal deze visie gereed zijn, de integrale verordening volgt in de eerste helft van 2024. Deze herijking is een belangrijke tussenstap in opmars naar het integrale plan en de integrale verordening.

Maatschappelijke context

Deze herijking vindt plaats in een brede maatschappelijke context. De grootste uitdagingen in het sociaal domein zijn:

1. de stijgende zorgvraag door o.a. dubbele vergrijzing in combinatie met langer thuis wonen, toename van jeugdhulp, toename van mensen met psychische klachten, toestroom van statushouders;
2. minder sociale cohesie (door individualisering) en een terugloop van het aantal vrijwilligers;
3. krappe arbeidsmarkt en daardoor te weinig zorg/welzijn personeel om aan de vraag te kunnen voldoen;
4. forse stijgingen van de tarieven voor ondersteuning (CAO).

Het nieuwe afwegingskader

Door deze uitdagingen in het sociaal domein, zijn keuzes noodzakelijk. In onze samenleving was lange tijd geen sprake van schaarste. We hadden arbeidskracht genoeg, veel instellingen, veel organisaties en ook de financiën van de gemeente waren tijdenlang ruim genoeg. Er is al een tijd een verandering gaande maar de schaarste speelt nu op meerdere vlakken. Dat vraagt om een ander afwegingskader voor het, sociaal domein breed en voor deze herijking van de Wmo specifiek.

Om de ondersteuning vanuit de Wmo de komende jaren beschikbaar te houden voor de inwoners die dat echt nodig hebben, zijn keuzes nodig. Het gaat daarbij om de meest kwetsbaren, zoals Dordtse inwoners met een beperking zonder sociaal netwerk en/of die in armoede leven.

Ter illustratie: Iedereen die in Dordrecht gebruik maakt van Wmo-voorzieningen betaalt hetzelfde abonnementstarief van € 19,- per maand. Echter, gebruikers van Wmo-voorzieningen komen uit alle lagen van de bevolking, zijn rijk en arm, van alle leeftijden, laaggeletterd maar ook heel digitaal vaardig. Hierdoor is het voor inwoners met een groot sociaal netwerk en financiën aantrekkelijk om gebruik te maken van de Wmo. Wanneer inwoners, ondanks dat zij voldoende draagkracht hebben, Wmo-voorzieningen aanvragen zijn er echter geen mogelijkheden om deze te weigeren op basis van draagkracht. Het betreft hier eigen verantwoordelijkheid van de aanvrager. We willen deze groep gebruikers wel steviger wijzen op de eigen verantwoordelijkheid. Zo blijft het ook in de toekomst mogelijk om met schaarse middelen, inwoners die het meest kwetsbaar zijn (door een beperkt netwerk of door armoede) kwalitatief goede en tijdige Wmo-ondersteuning te bieden.

De beleidskeuzes die we maken worden omgezet in een verordening. Deze verordening biedt het kader voor de uitvoering van de Wmo en is daarmee een van de instrumenten waarmee we enerzijds de kwaliteit van de Wmo kunnen waarborgen en anderzijds kunnen sturen op het beschikbaar houden van de ondersteuning voor inwoners die het echt nodig hebben.

Onze leidende principes voor de keuzes zijn:

- Normaliseren is de grondhouding. We kijken niet meer naar de inwoner en diens probleem, maar naar diens ontwikkelmogelijkheden en wat wél kan, vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid. Bovendien accepteren we dat tegenslagen bij het leven horen. We doen wat nodig is en ondersteunen alleen als de inwoner dat zelf (even) niet kan.
- Het hebben van een sociaal netwerk en voldoende financiën zegt iets over de draagkracht van inwoners. Waar we binnen de wet verschil kunnen maken, doen we dat. Helaas komt er waarschijnlijk pas in 2026 een landelijke stelselwijziging om inkomensafhankelijke eigen bijdragen te kunnen innen.
- De menselijke maat is de norm. Er is professionele vrijheid om maatwerk te kunnen bieden. De professionals maken, samen met de inwoner de balans op over wat zij nodig hebben om mee te doen in de maatschappij.

Onderbouwing voorstel

Hieronder leest u de onderbouwing van ons voorstel voor de herijking van het Wmo-beleidskader. In de bijlage vindt u als achtergrondinformatie de gezamenlijke vervolgotitie van de Sociale Dienst Drechtsteden (SDD) en de regiogemeenten aan waarin de verschillende keuzes met voor- en nadelen zijn uitgewerkt. Hierbij kunt u in gedachte houden dat wij als college altijd in uitzonderlijke gevallen voor maatwerk de mogelijkheid hebben om af te wijken door toepassing van de hardheidsclausule.

1. Handhaving eigen bijdrage maatwerkvoorzieningen

Voor de maatwerkvoorzieningen biedt de Wmo kaders voor de eigen bijdrage. Sinds januari 2020 geldt het landelijk abonnementstarief van maximaal € 19,- per maand. Gemeenten hebben ruimte om het tarief lager vast te stellen. Momenteel betalen Dordtenaren voor maatwerkvoorzieningen de maximale eigen bijdrage van € 19,-. Gezien het financieel perspectief in het sociaal domein, en in aanloop naar een inkomensafhankelijke bijdrage voor de maatwerkvoorzieningen, stellen wij voor de huidige abonnementstarieven te handhaven.

2. Eigen bijdrage Drechtopper in de spits gelijk trekken met openbaar vervoer

Vanuit het principe van normalisering stellen we voor de tarieven voor het doelgroepenvervoer gelijk te laten zijn aan de tarieven in het openbaar vervoer. Immers de gemeente hoeft geen extra vervoersbijdrage te geven aan inwoners alleen omdat ze geen gebruik kunnen maken van het reguliere openbaar vervoer.

Tijdelijke korting in daluren

Omdat we momenteel echter worden geconfronteerd met overbelasting in de spits, stellen we voor de tarieven in de daluren tijdelijk te verlagen. Hierdoor creëren we een prikkel voor mensen om in de daluren te reizen. Dit sluit aan bij de resultaten van de in november 2022 genomen maatregel, om reizigers in het vraagafhankelijk doelgroepenvervoer zo veel mogelijk te laten reizen in de daluren. Dit zorgde voor meer efficiënte combinaties van ritten, waardoor de chauffeurs gericht worden ingezet en de kwaliteit van de dienstverlening op niveau blijft.

In de piekuren wordt de eigen bijdrage gelijk gesteld aan het OV-tarief (nu: starttarief van € 1,08, kilometertarief: € 0,18). In de daluren blijft het huidige tarief van toepassing (starttarief van € 0,60, kilometertarief: € 0,13).

Regeling voor minima

Ter volledigheid: op 20 december heeft uw raad krediet beschikbaar gesteld waardoor van 2023 t/m 2026 financieel kwetsbare inwoners (met een inkomen tot 140% van het wettelijk sociaal minimum), die de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt, binnen Dordrecht in de daluren gratis kunnen reizen met het OV. Inwoners in de leeftijd van 18 jaar tot de AOW-gerechtigde leeftijd ontvangen in de daluren een korting van 40%.

3. De vergoeding voor dagbestedingsvervoer wordt voor nieuwe cliënten gemaximaliseerd op vergoeding naar de dichtstbijzijnde passende locatie

We stellen voor **nieuwe** cliënten voor dat alleen het aantal kilometers vervoer naar de dichtstbijzijnde passende locatie voor dagbesteding wordt vergoed.

Voor ritten naar dagbestedingslocaties geldt in de huidige verordening geen maximale afstand. Gebruikers van dagbesteding hebben vervolgens vrije keuze in het landschap van zorgaanbieders. Hierdoor kan het voorkomen dat cliënten uit Dordrecht kiezen voor een dagbestedingslocatie in een naburige gemeente, terwijl diezelfde zorgaanbieder ook een locatie heeft in Dordrecht.

Stroomlijn schat in dat wanneer dit wordt ingevoerd, een afname van circa 30% in individuele ritafstand reëel is. Kosten worden bespaard omdat de chauffeur en het voertuig dat wordt gebruikt voor het dagbestedingsvervoer eerder kan overschakelen op aansluitend collectief vraagafhankelijk vervoer. Op den duur zou dit kunnen voorzien in een maximaal 10% efficiënter gebruik van route gebonden naar vraagafhankelijk vervoer.

4. We maximeren het aantal kilometers van doelgroepenvervoer op 1.500 km per jaar

Het aantal kilometers voor vervoer is momenteel gemaximeerd op 2.000 km per jaar. We stellen voor dit bij te stellen naar 1.500 km per jaar. Deze maatregel treft in het vraagafhankelijk vervoer een relatief klein aantal Dordtse reizigers (circa 1,5% van de actieve gebruikers; 50 personen). We stellen ook voor deze maximering toe te passen voor inwoners die gebruik maken van een pgb voor individueel taxivervoer. Door beide regelingen te maximeren op 1.500 km ontstaat meer gelijkheid tussen ZiN en pgb houders.

5. De huidige tarieven, die op 1 februari 2022 door uw raad zijn geëffectueerd te handhaven in de herijkte verordening. De door de SDD voorgestelde technische wijziging informeel tarief voor 1 januari 2024 te bekrachtigen en vooruitlopend op dit besluit de SDD te verzoeken om per 1 oktober 2023 gebruikers het nieuwe tarief toe te kennen. Het verantwoordingsvrij bedrag wordt gehandhaafd.

Wanneer een inwoner een aanvraag voor een maatwerkvoorziening indient, heeft de inwoner de keuze in de verstrekking vorm van de voorziening. De meeste inwoners kiezen voor 'Zorg in Natura' (ondersteuning via een gecontracteerde aanbieder of leverancier). Een inwoner kan ook kiezen voor een persoonsgebonden budget (pgb). Met dat budget, dat een wettelijke verankerde keuze is, koopt de cliënt zelf de voorziening of ondersteuning in. Een pgb biedt inwoners meer ruimte voor eigen oplossingen en zelfbeschikking. Gelet op de krapte op de arbeidsmarkt, biedt het inwoners ook ruimte om flexibele oplossingen te vinden voor hun zorgbehoefte wanneer Zorg in Natura niet of niet tijdig beschikbaar is. Kwaliteitseisen en tarieven voor de zorg moeten in de verordening worden geregeld.

Op 1 februari 2022 is de door de Drechttraad doorgevoerde tariefdifferentiatie op formele en informele zorg door uw raad geëffectueerd. Destijds is besloten om deze differentiatie niet direct in te laten gaan, maar bij het vaststellen van nieuwe indicaties. Op 16 augustus 2023 heeft de Centrale Raad van Beroep 2 belangrijke uitspraken gedaan over het pgb-uurtarief voor hulp bij het huishouden en individuele begeleiding. De CRvB heeft geoordeeld dat het pgb-uurtarief dat gebaseerd wordt op het minimumloon onvoldoende is om toereikende ondersteuning in te kopen. Het gaat om het informele tarief voor zorgverleners uit het sociaal netwerk, zoals een partner, familie of vrienden.

Jurisprudentie is onderdeel van het wettelijk kader van waaruit de SDD voor Dordrecht (en de regiogemeenten) de Wet maatschappelijke ondersteuning uitvoert. De uitspraak van de CRvB betekent dat de SDD, die voor Dordrecht een pgb-tarief voor begeleiding of hulp bij huishouden hanteert dat gelijk is aan het minimumloon, dit pgb-uurtarief moet aanpassen en moeten koppelen aan de hoogste trede van de in de uitspraak genoemde Cao-schalen.

Vanuit de SDD en de regiogemeenten is het voorstel om voor alle gemeenten in een keer de tarieven aan te passen middels een technisch wijzigingsvoorstel. De doorlooptijd van een dergelijk voorstel is gemiddeld 6 weken, de nieuwe tarieven kunnen per 1 januari 2024 worden opgenomen in de verordening Wmo. Vooruitlopend op de uitkomst, is het toegestaan om klanten alvast het nieuwe pgb tarief toe te kennen.

In het pgb wordt het verantwoordingsvrij bedrag per jaar gehandhaafd.

6. We maken een start met het invoeren van een eigen bijdrage bij de algemene voorzieningen

Voor algemene voorzieningen in het kader van de Wmo stellen we voor een start te maken met het innen van een eigen bijdrage. De maximale eigen bijdrage mag wettelijk niet hoger zijn dan de kostprijs van de voorziening. De eerste twee algemene voorzieningen waarvoor we dit willen doen zijn de wasservice en de zorgoppas.

Wasservice

De was en strijkservice willen we omzetten in een wasservice. Strijken zien we niet langer als een noodzakelijke service die vergoed moet worden door de gemeente. We stellen ook voor de wasservice los te koppelen van de maatwerkvoorziening huishoudelijke ondersteuning en deze in te richten als algemene voorziening.

Voorgesteld wordt voor de algemene voorziening wasservice de gebruikskosten vast te stellen op de kostprijs per waszak. Deze service is beschikbaar voor alle inwoners. Inwoners met een maatwerk voorindicatie HO krijgen korting op de was service en betalen € 5,- per waszak. De financiële impact van deze keuze wordt momenteel doorgerekend door de SDD. Om stapeling van kosten voor eigen bijdrage voor minima te voorkomen, wordt uitgezocht hoe in een minimaregeling een tegemoetkoming voor deze kosten kan worden geregeld.

Zorgoppas

Daarnaast is er vanuit mantelzorgende ouders de wens om oppas (kortdurend voor bijvoorbeeld een avondje uit) mogelijk te maken voor zorgintensieve kinderen. We stellen voor van 1 oktober 2023 tot eind 2024 de pilot oppas+ uit te voeren. Door het inzetten van gespecialiseerde oppas (nodig in verband met de behoeften van het kind), worden ouders van zorgintensieve kinderen ontlast en ondersteund om de gezinstaken in combinatie met de zorg beter vol te kunnen houden. Omdat alle ouders van kinderen hun oppas moeten betalen (normaliseren), werkt zorgoppas+ met een abonnementsbijdrage per maand en een ouderbijdrage per opgepast uur. De gemeente vergoed de boven gebruikelijke kosten van een oppas. Om deze pilot mogelijk te maken is het noodzakelijk dat de ouderbijdrage (zorgoppas werkt met een abonnementsbijdrage van € 9,- per maand en een ouderbijdrage van € 8,- per opgepast uur) wordt opgenomen in de herijkte verordening.

Vervolg: in opmars naar een integrale verordening

We hebben als gemeente Dordrecht nog meer ambities die we op een later moment willen opnemen in de integrale verordening sociaal domein. Daarom onderzoeken we onderstaande maatregelen:

1. Het is mogelijk, in navolging van de wasservice en de zorgoppas, ook voor andere algemene voorzieningen eigen bijdragen in te voeren. In de integrale visie stellen we vanuit de normaliseringsgedachte kaders op waarbinnen we de eigen bijdrage voor algemene voorzieningen willen invoeren. Daarbij behouden we de laagdrempeligheid voor bepaalde doelgroepen (bijvoorbeeld door compensatie voor minima) in het oog.
2. We willen businesscases uitwerken om individuele maatwerkvoorzieningen om te zetten naar collectieve algemene voorzieningen. Dit gaat vooral afschaling bij individuele begeleiding en huishoudelijke ondersteuning. Bijvoorbeeld: re-ablement, waarin het gaat om het weer aanleren van (aangepaste) bewegingen en soms het bevorderen van kracht om de dingen zelf weer te kunnen doen, waardoor de aanvrager later of geen aanspraak maakt op huishoudelijke ondersteuning.
3. Om huishoudelijke hulp beschikbaar houden voor de kwetsbaarste Dordtenaren kan het een oplossing zijn om anders om te gaan met de wachtlijsten. Het doel is om gericht mensen die kwetsbaarder zijn (met een klein/geen netwerk en mensen in armoede) voorrang te geven.
4. De vraagverheldering wordt momenteel gezamenlijk vanuit de SDD en Dordrecht Sociaal opgepakt waardoor er een stevigere verbinding ontstaat met het rijke voorveld in Dordrecht en op- en afschalen sneller en passender kan plaatsvinden. We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om passende en betaalbare hulp beschikbaar te houden.

Bijlage 1

Onderwerp	Beleidskeuze	Effect financieel, kwaliteit dienstverlening, maatschappelijk effect
Eigen bijdrage maatwerkvoorzieningen	Huidige tarief wordt gehandhaafd op € 19,-, gezien financieel perspectief sociaal domein, verwachting groei gebruikers en aanloop naar inkomensafhankelijke bijdrage in 2026.	Maatschappelijk heeft handhaven weinig effect. Inwoners zijn gewend dit tarief te betalen. Een lager tarief kan minima ontlasten maar bijstellen heeft een potentieel grotere aanzuigende werking dan nu al het geval is. Bij tarief € 15,- heeft Dordrecht bij huidige aantal gebruikers € 255.232,- minder inkomsten, bij € 10,- loopt dat op naar € 574.272,-.
Tarief collectief vraagafhankelijk vervoer (cvv)	Reizigers in de spitsuren betalen het OV-tarief (normalisering), in de daluren blijft het huidige tarief van toepassing om te verleiden tot reizen in de uren zonder piekbelasting.	Verwachting is dat een hoger tarief voor reizen in de spits leidt tot een verschuiving van de vraag. Door reizigers met een financiële prikkel te verleiden in het ccv de spits te vermijden, kunnen ritten worden gespreid en is de verwachting dat dit een positief effect zal hebben op de uitvoeringskwaliteit. Er bestaat voor minima (tot 140%) de mogelijkheid om gratis (AOW-gerechtigden) of met korting (18-AOW) te reizen met het OV. Het financieel effect is € 10.477,- (wanneer het ook in de daluren gelijk wordt aan het OV-tarief, is dat € 90.682,-).
Vervoer naar Wmo dagbesteding	Dagbestedingsvervoer wordt vergoed voor de dichtstbijzijnde passende locatie.	Verwachting dat dit leidt tot 30% afname in individuele ritafstand, hierdoor ruimte om chauffeurs die dagbestedingsritten rijden, meer ritten in het CCV te laten rijden. Op termijn leidt dit tot 10% efficiency in inzet chauffeurs, waardoor de punctualiteit zal verbeteren en het aantal ritten dat kan worden aangeboden stijgt. Vanwege het maatschappelijk effect voor bestaande gebruikers, wordt dit ingevoerd alleen voor nieuwe cliënten .
Maximeren kilometerbudget naar 1.500 km voor CCV en taxi	Het aantal kilometers voor vervoer was gemaximeerd op 2.000 km per jaar, dit stellen we bij naar 1.500 km per jaar. Het pgb taxivervoer wordt hieraan gekoppeld.	Deze maatregel treft in het vraagafhankelijk vervoer een relatief klein aantal Dordtse reizigers, er zijn 50 personen (circa 1,5% van de actieve gebruikers) die meer reizen dan 1.500 km per jaar. Door de hoogte van de pgb taxikosten te koppelen aan de <i>Regeling maximum en bekendmaking tarieven taxivervoer</i> , weten pgb houders waar zij aan toe zijn. Door beide regelingen te maximeren op 1.500 km ontstaat meer gelijkheid tussen ZiN en pgb houders.

Onderwerp	Beleidskeuze	Effect financieel, kwaliteit dienstverlening, maatschappelijk effect
Tarieven informele zorg PGB	<p>De huidige tarieven, die op 1 februari 2022 door uw raad zijn geëffectueerd middels een technische wijziging voor 1 januari 2024 te wijzigen naar de tarieven conform de uitspraak van de CRvB.</p> <p>Vooruitlopend op dit besluit de SDD te verzoeken om per 1 oktober 2023 gebruikers het nieuwe tarief toe te kennen.</p> <p>In het pgb wordt het verantwoordingsvrij bedrag per jaar gehandhaafd.</p>	<p>Het geschat effect voor Dordrecht wordt momenteel doorgerekend door de SDD en is beschikbaar bij de technische wijziging.</p>
Eigen bijdrage algemene voorzieningen	<p>Voor algemene voorzieningen in het kader van de Wmo wordt nu geen eigen bijdrage gevraagd. Het is mogelijk om dat wel te doen, de maximale eigen bijdrage is de kostprijs van de voorziening.</p> <p>Vooruitlopend op de integrale visie sociaal domein wordt voor twee algemene voorzieningen eigen bijdrage van kracht.</p>	<p>Een eigen bijdrage voor algemene voorzieningen werkt normaliserend en inkomsten uit eigen bijdragen worden gebruikt om algemene voorzieningen te (deels) te financieren.</p> <p>Het is mogelijk om voor minima compensatie te organiseren, bijvoorbeeld via de Dordtpas.</p>